

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Факультет соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
 Заступник декана Факультет психології
 «31» серпня 2023 року

Розробник: Оксана МЕЛЬНИК, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри загальної психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Зав. кафедри загальної психології
 Ганна ЮРЧИНСЬКА
 (підпис)

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ

для студентів

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
 спеціальність 054 «Соціологія»
 освітній рівень бакалавр
 освітня програма «Соціологічне забезпечення управлінських процесів»
 вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
 Навчальний рік 20__/20__
 Семестр 6
 Кількість кредитів ECTS 3
 Мова викладання, навчання та оцінювання українська
 Форма заключного контролю залік

Викладач: Оксана МЕЛЬНИК, д. психол. н., с. н. с., доцент кафедри загальної психології

Продовжено: на 20__/20__ н.р. () « » 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
 на 20__/20__ н.р. () « » 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

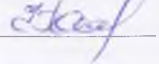
Схвалено науково-методичною комісією факультету психології

Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії Іванна АНАНОВА

Погоджено з науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол № 10 від «31» серпня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – сприяти становленню професійної компетентності на основі систематизації, поглиблення і вдосконалення знань щодо теоретико-методологічних і практико-орієнтованих питань в роботі з конфліктами; розвиток конфліктологічної компетентності задля конструктивного вирішення конфліктних ситуацій як компонента професійної компетентності соціолога.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Успішне опанування курсів* «Вступ до спеціальності: соціологія в управлінському процесі», «Основи соціальних комунікацій», «Загальна теорія соціальних технологій», «Основи соціального менеджменту».
2. *Знання теоретичних основ* соціології, соціальної психології, філософії.
3. *Вміти* прицільно використовувати соціологічні методи дослідження

3. Анотація навчальної дисципліни. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових частин:

1. «Теоретико-методологічні засади психології конфлікту» - вивчається еволюція наукових поглядів, пояснювальні моделі конфлікту, структура та динаміка розгортання конфлікту.
2. «Психологічні технології розв'язання та урегулювання конфліктів» - розглядаються психологічні технології розв'язання конфліктів, прогнозування, попередження і профілактика конфлікту залежно від типологічної належності, технології оволодіння та вирішення конфліктних ситуацій

Дисципліна «Розв'язання конфліктів» викладається як вибіркова у 6 семестрі навчання на ОП «Соціологічне забезпечення управлінських процесів».

4. Завдання (навчальні цілі):

- розвиток теоретичних знань і розкриття методологічних особливостей дослідження конфліктів;
- формування у студентів складових інтегральної компетентності: здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальних сферах, що передбачає застосування основних психологічних теорій, методів та характеризується комплексністю й невизначеністю умов;
- розвиток конфліктологічної обізнаності як складової професійної компетентності роботи соціолога в організаціях.

Це спрямовано на формування компетентностей:

СК10. Здатність застосовувати отримані знання в процесах прийняття рішень.

СК13. Здатність прогнозувати тенденції розвитку структур менеджменту і маркетингу в умовах успішних змін і глобальних трансформацій.

5. Результати навчання:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання			
1.1	знати понятійно-категоріальний апарат, необхідний для аналізу конфлікту, правила системного аналізу конфліктів, аналітично осмислювати психологічні підходи, що пояснюють перебіг конфлікту на різних стадіях його розвитку	лекція, практичне заняття, дискусія, самостійна робота	підготовка та захист творчих індивідуальних практичних завдань, рефератів.	5%
1.2	знати сучасні теорії конфлікту, види моделей конфліктів, типологію конфліктів, особливості протікання конфлікту в організаціях, установах	лекція, практичне заняття, розгляд ситуаційних та практичних завдань, самостійна робота	підготовка та захист творчих індивідуальних практичних завдань	10%

1.3	знати причини конфлікту, форми конфліктної взаємодії, конфліктогени	лекція, практичне заняття, дискусія, розгляд ситуаційних завдань, самостійна робота	письмове виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань, ситуаційних, тестових завдань.	10%
2.1	знати способи й прийоми корекції особистістю свого ставлення до конфлікту і поведінки в ньому, методи психологічної допомоги у ситуації тривалих і деструктивних конфліктів	лекція, практичне заняття, дискусія, проведення ділової гри	підготовка та захист творчих індивідуальних практичних завдань	15%
2.2	вміти застосовувати набуті знання при багатоаспектному аналізі конфліктної ситуації або конфлікту	лекція, практичне заняття, дискусія, творчі індивідуальні завдання, самостійна робота	письмове виконання, презентація та захист індивідуальних самостійних завдань.	10%
2.3	вміти визначати стилі й тактики поведінки особистості у різних конфліктних ситуаціях і конфліктах при виконанні своїх професійних обов'язків	лекція, практичне заняття, дискусія, творчі індивідуальні завдання	письмове виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань, ситуаційних, тестових завдань	15%
3.1	комунікація: вироблення у студентів практичних навичок роботи в групі, демонструвати здатність до застосування психологічних технологій у розв'язанні конфлікту, урегулювання та корегування станами у післяконфліктній ситуації учасників конфлікту.	лекція, практичне заняття, дискусія, розгляд ситуаційних завдань, самостійна робота	презентація та захист творчих індивідуальних практичних завдань, індивідуальних та групових самостійних робіт	10%
3.2	критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах змін та глобальних трансформацій			
автономність та відповідальність: продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення чи надані пропозиції/рекомендації, які можуть впливати на робочий процес в організаціях різних видів економічної діяльності, зокрема під час				
4.1	застосування сучасних методів та технологій задля розв'язання конфліктів в організаціях, установах, котрі займаються різними видами діяльності та належать до різних форм власності	практичне заняття, дискусія, проведення ділової гри, розгляд ситуаційних та практичних завдань, самостійна робота	проведення ділової гри, презентація та захист індивідуальних та групових самостійних робіт	
4.2	конструктивне вирішення складних задач в управлінні діяльністю колективом задля виконання професійних завдань на високому рівні із застосуванням психологічного інструментарію стосовно дослідження психологічного клімату та сумісності працівників			25%
4.3	набуття практичних навичок у розпізнаванні передконфліктних маркерів задля запобігання конфлікту в організаціях, установах, формування та підтримка позитивного психологічного клімату в організаціях за ради успішного виконання професійних обов'язків співробітників на всіх рівнях			

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	Кількість балів										
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3
ПРН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.		+				+				+	+
ПРН14. Застосовувати теоретичні підходи та методологію аналізу до діагностики та вирішення організаційних та регіональних проблем			+	+	+	+					
ПРН17. Визначати та конструювати соціальні механізми стабільного функціонування та розвитку соціальних систем різного рівня	+							+	+		

7. Схема формування оцінки:

7.1.Форми оцінювання:

-семестрове оцінювання:

1. Творчі індивідуальні практичні завдання з елементами дискусії з тем 1–5 (РН 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 3.1; 3.2) – **15 балів/ 10 балів**;
2. Участь у дискусії з тем 1–5 на практичних заняттях (РН 1.1, 1.2, 1.3 2.1; 3.1; 3.2) – **10 балів/6 балів**
3. Виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань з тем 6–9 (РН 2.1-2.3 3.1; 3.2) – **30 балів/ 20 балів**;
4. Комплексна самостійна робота з теми 10 (РН 1.1 -1.3; 2.1-2.3 3.1; 3.2; 4.1-4.3 – **25 балів/ 12 балів**.
5. Підсумкова контрольна робота з тем 1–10 (РН 1.1-1.3; 2.1-2.3 4.1-4.3 – **20 балів/ 12 балів**.

- підсумкове оцінювання: залік.

У разі, якщо студент набрав за семестр менше 60 балів, він обов'язково складає заліковий тест, який максимально оцінюється в 20 балів.

7.2. Організація оцінювання:

1. Творчі індивідуальні практичні завдання з елементами дискусії з тем 1–5 (РН 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 3.1; 3.2) – на практичних заняттях;
1. Участь у дискусії з тем 1–5 на практичних заняттях (РН 1.1, РН 1.2, РН 1.3 2.1; 3.1; 3.2) – на практичних заняттях;
2. Виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань з тем 6–9 (РН 2.1-2.3; 3.1; 3.2) – на практичних заняттях;
3. Комплексна самостійна робота з теми 10 (РН 1.1 -1.3; 2.1-2.3; 3.1; 3.2; 4 1-4.3) – після вивчення теми 10;
4. Підсумкова контрольна робота з тем 1–10 (РН 1.1-1.3; 2.1-2.3; 4 1-4.3) – після вивчення теми 10.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

ТЕМИ	Кількість навчальних годин		
	лекції	практ. заняття	самост. робота
1. «Теоретико-методологічні засади психології конфлікту»			
Тема 1. Лінія розвитку теорій про конфлікт	2		4
Тема 2. Теоретико-методологічні основи психології конфлікту	2	2	6
Тема 3. Структура розвитку конфлікту	2	2	4
Тема 4. Процес розвитку конфлікту	2	2	4
Тема 5. Типологія конфліктів	2	2	4
2. «Психологічні технології розв'язання та урегулювання конфліктів»			
Тема 6. Поняття про конфлікт та його психологічну сутність	2	2	4
Тема 7. Сучасний аналіз, діагностування й прогнозування конфліктів	2	2	4
Тема 8. Стратегія поведінки в конфлікті	2	2	6
Тема 9. Психологія позитивної поведінки у розв'язанні конфлікту	2	4	4
Тема 10. Психологічні технології у розв'язанні конфлікту	2	4	6
Підсумкова контрольна робота	-	2	-
Всього	20	24	46

Загальний обсяг **90 год** (3 кредитів ECTS), в тому числі

Лекції – **20 год**

Практичні – **24 год**

Самостійна робота - **46 год**

9. Рекомендована література:

Основна

1. Вашенко І. В., Кляп М. І. Конфліктологія та теорія переговорів: Навч. посіб. Київ: Знання, 2013. 407 с.
2. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2016. 303 с.
3. Зарицька В. В. Психологія конфлікту: навч. посіб. Одеса: Гельветика, 2019. 379 с.
4. Конфліктологія: навчальний посібник / за ред. Г. В. Гребенькова та ін. Львів: Магнолія, 2018. 228 с.
5. Котлова Л.О. Психологія конфлікту: курс лекцій: Навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 112 с.
6. Партико Н. В. Психологія конфліктів. Львів: Львівська політехніка, 2019. 132 с.
7. Постоловський С., Тихомирова Є. Конфліктологія та теорія переговорів: Навчальний посібник. Київ: Видавництво Університетська книга, 2017. 240 с.
8. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2015. 563 с.
9. Хміль Ф.І. Управління персоналом: Підручник. Київ: Академвидав, 2016. 488 с.
10. Яхно Т. П., Куревіна І. О. Конфліктологія та теорія переговорів: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 175 с.

Додаткова

1. Аблов А. Ф. Загальна соціологія: конспект лекцій. Одеса: Одес.нац.ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 130 с.
2. Бакаленко О. А. Психологія управління: навч. посіб. Харків: ХНУРЕ, 2020. 120 с.

3. Біловодська О. А., Кириченко Т. В. Управління конфліктами в системі управління людським потенціалом підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 177–182.
4. Ващенко І. Зелінська О. Реагування на ініціальні конфліктогени під час проведення судового розгляду справи. *Проблеми сучасної психології*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАНУ. 2018. Вип. 1. С. 60–66.
5. Вітомський Ю. Л., Паращенко Л. І., Наконенчна Л. В. Організаційні конфлікти та особливості їх розв'язання. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Т. IX. Вип. 12. С. 353–364.
6. Вошколуп Г. Ю. Оцінка ефективності технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Педагогічні науки. 2017. № 2(57). С. 116–121.
7. Дубініна М. Рольовий конфлікт як наслідок професійної самореалізації жінок. *Вісник Львівського національного університету ім. Ів. Франка*. Серія: Психологічні науки. 2019. № 5. С. 26–30.
8. Книш А. Є. Діагностика типу морального лідерства у сфері бізнесу: навч. посіб. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.
9. Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом: Навч. посібник. Житомир, 2018. 345 с.
10. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навч.-метод. посіб. Львів: Галич-Прес, 2018. 76 с.
11. Новікова Н. Управління конфліктами в організації: підходи до вирішення та профілактики. *Галицький економічний вісник* (загальні проблеми економіки та суб'єктів господарювання). 2013. №2(41). С. 79–83.
12. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації: навчальний посібник; [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця, 2016. 150 с.
13. Хмельнича Т. Мобінг у студентському середовищі та шляхи профілактики. *Вісник Львівського національного університету ім. Ів. Франка*. Серія: Психологічні науки. 2019. № 5. С. 79–85.
14. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: Навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2019. С. 67–76.
15. Цукур О. Г. Особливості комунікативно-технологічного врегулювання конфліктів у професійному середовищі. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*: зб. статей. 2018. Вип. 42 (45). [214 с]. С. 95–103.
16. Шевель І. П. Різноманітні напрямки вивчення сучасної соціології конфлікту. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014. №4 (25). С. 125–130.
17. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.
18. Cronin M. A., Bezrukova, K. Conflict management through the lens of system dynamics. *The Academy of Management Annals*. 2019. 13(2). P. 770–806.
19. Park S., Mathieu J. E., Grosser T. J. A network conceptualization of team conflict. *Academy of Management Review*. 2020. 45(2). P. 352–375.
20. Somaraju A., Olenick J., Griffin D. The dynamic nature of interpersonal conflict and psychological strain in extreme work settings. *Journal of Occupational Health Psychology*. 2021. 27(1). P. 53–73.
21. Yevtukh V. Ukrainian ethnos as a complex socio-cultural phenomenon: formation, dynamics, prospects. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*. 2018. № 13. С. 41–56.

10. Додаткові ресурси:

1. Боковець В. В., Соколовська В. В. Управління конфліктними ситуаціями в роботі з персоналом. *Ефективна економіка*. Електронне наукове фахове видання 2020. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/6.pdf

3. Сідоркіна О. М. Особливості кризових взаємодій у сучасному соціальному просторі. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія. 2015. - № 1. С. 71–74. <http://cf.nau.edu.ua/handle/NAU/28532>.
4. Крисько Ж.Л., Скипляк О.А. Важливість неформальних комунікацій в управлінні бізнесом. *Інфраструктура ринку*. Електронне наукове фахове видання. 2019. Випуск № 32. С. 131–136. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/21.pdf
5. Пилат Н. Проблема конфліктності людських стосунків у ракурсі філософсько-соціологічних та психологічних інтерпретацій. URL: <https://znc.com.ua/ukr/publ/periodic/shpp/2005/1/p119.php>